

علل رواج حرف مفت در جوامع کنونی چیست؟

مصطفی ملکیان در سخنرانی خود در معرفی کتاب در باب حرف مفت هری فرانکفورت، درباره علل رواج حرف مفت در جوامع کنونی این دلایل را برشمرد:

به گزارش تابناک جوان به نقل از ایسنا، مصطفی ملکیان در سخنرانی خود در معرفی کتاب در باب حرف مفت هری فرانکفورت، درباره علل رواج حرف مفت در جوامع کنونی این دلایل را برشمرد:

در دوران مدرن سخن گفتن علامت برتری است

نخست اینکه در تمدن مدرن سخن گفتن، علامت برتری است. یکی از ویژگی های ماهوی فرهنگی مدرنیته این است که برای سخن ارزش قائل است، نه برای سکوت. بنابراین مدرنیته بی معنایی (non sense) را رواج داده است، زیرا برای نفس سخن گفتن ارزش قائل است. در حالی که سکوت یکی از ویژگی های فرزندان در دوران گذشته بود.

دموکراسی باعث رواج حرف مفت می شود

دومین عامل اجتماعی دموکراسی است. در دموکراسی از شهروندان خواسته می شود که در مسائل مختلف اظهار نظر کنند و این سبب رواج حرف مفت گویی می شود. البته دموکراسی به ضرورت عملی چاره ای جز رجوع به نظر همگان ندارد و به لحاظ حقوقی برای همه حق سخن قائل است، اما این بدان معنا نیست که افراد به لحاظ اخلاقی نیز می توانند راجع به هر چیز حرف بزنند. در حالی که باید میان حقوق و اخلاق تمایز گذاشت.

وجود نداشتن «حکمت به من چه»

سومین عامل اجتماعی این است که در مدرنیته «حکمت به من چه» وجود ندارد. در مقام علم، جواب هر سوالی را دانستن به درد نمی خورد. «حکمت به من چه» فرزندان باستان می گوید سوالاتی را باید پرسید که وضع انسان قبل از طرح آنها در ذهن با بعد از طرح آنها فرق کند. در مدرنیته به نام کنجکاوی علمی هر پرسیدنی مستحسن شمرده می شود. هایدگر در «هستی و زمان» در این زمینه بهترین نکته را خاطرنشان می شود و می گوید زمانی که کسی کنجکاوی بی ارزش داشته باشد، مخاطب یاوه گویی بی ارزش می کند و مخاطب و گوینده هر دو سرگشته می شوند. او می گفت باید اولین مرحله یعنی کنجکاوی بی جا را متوقف کرد وگرنه دو پدید بعدی یعنی یاوه گویی بی ارزش و سرگستگی نیز رخ می دهد. هیچ تحلیلی به خوبی هایدگر این پدیده را تحلیل نکرده است.

سیطره کمیت بر کیفیت

چهارمین پدیده اجتماعی که سبب رواج یاوه گویی می شود، سیطره کمیت بر کیفیت در دوران ما است. در چنین روزگاری افراد به جای حرف درست (توجه به کیفیت)، زیاد حرف می زنند (توجه به کمیت). قرآن می گوید: «لَیْلُوکُمْ أَیْکُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا» (سوره ملک، آیه ۲) یعنی خدا می آزماید که کدام کار بهتر می کنید، نه اینکه کدام یک کار بیشتری می کند یعنی نگفته است «ایکم اکثر عملا» یعنی قرآن برای کیفیت عمل ارزش قائل است نه کمیت آن.

تقدم آداب معاشرت بر اخلاق

پنجمین عامل اجتماعی رواج حرف مفت، تقدم اتیکت (آداب معاشرت) بر اتیکس (ethics، اخلاق) است. میان آداب معاشرت و اخلاق تمایز هست و هر دو ضرورت دارد. اما هنگام تعارض این دو باید اخلاق را بر آداب معاشرت ترجیح داد. متأسفانه امروز آداب معاشرت بر اخلاق تقدم یافته و به همین خاطر افراد برای رعایت ادب و احترام، به حرف مفت گوش می کنند.